звернути особливу увагу на санітарний стан пляжних зон, території рятувальної станції та прилеглих до озера ділянок. Важливим кроком має стати проведення інженерного аудиту прилеглих комунікацій та зливових мереж для виявлення джерел витоку господарсько-побутових стоків. Оскільки озеро має статус іхтіолого-ботанічного заказника [1], доцільно впровадити заходи з біоремедіації та посилити контроль за дотриманням режиму природоохоронної зони, обмеживши нерегульований поверхневий стік і вплив автотранспорту.

Список літератури

1. Київська міська рада народних депутатів, XVI сесія XXI скликання, Рішення від 17 лютого 1994 року N 14 «Про створення, резервування та збереження територій і об'єктів природно-заповідного фонду в м. Києві».
2. Романенко О. В., Арсан О. М., Кіпніс Л. С., Ситник Ю. М. Екологічні проблеми Київських водойм і прилеглих територій. К.: Наукова думка, 2015. 192 с.
3. Романенко В. Д., Жукинський В. М., Оксіюк О. П., Яцик А. В. Методика екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями. К.: Символ-Т, 1998. 28 с.

**УДК [571.5(28):591.521.11](285.3)**

## ОСОБЛИВОСТІ ЛОКАЛЬНИХ УГРУПОВАНЬ МАКРОЗООБЕНТОСУ У МОДЕЛЬНИХ ЛОКАЛІТЕТАХ ВЕРХІВ'Я КАНІВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА

**Воліков Ю. М., Рибка Т. С., Старосила Є. В.**

Інститут гідробіології НАН України
E-mail: voprogram@ukr.net

У контексті теорії метаугруповань усі процеси розглядаються в двох різних просторових масштабах: локальному (масштабі локалітету або патчу) та регіональному (масштабі регіону). Кожному з цих просторових масштабів відповідає свій рівень інтеграції угруповань: локалітету відповідає локальне угруповання, а регіону – метаугруповання [1].

У 2021 р. дослідження проводилися влітку на окремих біотопах (глибинній ділянці, мілководді та мілководді в заростях

вищої водяної рослинності (ВВР)) п'яти локалітетів верхньої частини Канівського водосховища в межах м. Києва: р. Десна, на русловій ділянці біля о. Муромець, парку «Наталка» та Північного мосту (лівий берег), а також в затоках Оболонь та Собаче Гирло.

На річкових ділянках біотопів з глибинами 3-6 м був виявлений вельми багатий видами ценоз, в якому молюски *Dreissena polymorpha* (Pallas) і *D. bugensis* (Andrusov), 1-2 види гамарид та малощитинкові черви різко домінували по чисельності та біомасі над іншими представниками макробезхребетних.

У біотопі русла р. Десна, причиною збідненого видового складу є потужна течія, протистояти котрій можуть лише крупні двостулкові молюски роду *Unio*. Зарості ВВР прибережних ділянок є фактором, що уповільнює течію та захоплює мілкодисперсні зависи, утворюючи потужні мулові відкладення з бідним у якісному відношенні, але значною чисельністю тих же червів-тубіфіцид, класичних індикаторів органічного забруднення.

Схожою виявилася ситуація на станції біля о. Муромець, що отримала сапробіологічну оцінку якості води за категорією «Погані». Слідством цьому також є гідрологічні фактори. Зустрічаючись з русловою течією р. Дніпро, деснянський потік утворює місцевий вир, який виконує роль пастки для зависей і є причиною присутності тут потужних мулових відкладів з домінуванням представників малощетинкових червів р. *Tubifex* та личинок хірономід р. *Chironomus*.

Важливим фактором впливу на розвиток угруповань макробезхребетних виступає тип субстрату. Донні відклади у затоці Собаче Гирло представлені чистим і слабо замуленим піском на літоралі прируслової ділянки, замуленим піском – на мілководді незарослої акваторії затоки та сильно замуленим піском – серед макрофітів. На слабко замулених пісках літоралі, був зустрінутий достатньо різноманітний у фауністичному відношенні ценоз. Про це свідчать найвищі серед усіх досліджених локалітетів у 2021 р. значення показників видового багатства та біорізноманіття. Види-індикатори оцінювали ступінь чистоти (забрудненості) категоріями «слабко забруднені» (біотопи заростей) та «досить чисті» (біотоп на чистоводді).

Течія та її швидкість є тут головним фактором який слугує екологічним «інструментом», що робить межі між локалітетами проникними, формуючи шляхи переміщення організмів, трансформуючи структуру угруповань і відповідно впливаючи на різноманітність місцевих видів.

Три досліджені біотопи біля ділянки Північного мосту на лівому березі мали категорію «Погані». Очевидно, тут мало місце суттєве перемішування основної течії русла з потужним, під час злив, потоком забруднених змивів з територій міста, що скидаються з колектора розташованого вище по течії на правому березі.

Таким чином, механізми формування структури та динаміки досліджених локалітетів київського річкового району верхньої частини Канівського водосховища обумовлені особливостями морфометрії та гідрологічного режиму з яких вирішальними є характер течії та донних відкладів [2].

Список літератури

1. Leibold M. A., Hoyoak M., Mouquet N. et al. The metacommunity concept: a framework for multi-scale community ecology. *Ecology Letters*. 2004. Vol. 7. P. 601–613. https://doi.org/10.1111/J.1461-0248.2004.00608.X.
2. Старосила Є.В., Рибка Т.С., Воліков Ю.М. та ін. Вплив аномального режиму роботи Київської ГЕС та непрогнозованого водообміну на окремі елементи біоти різних локалітетів метаугруповань. *Тернопільські біологічні читання – Ternopil bioscience – 2024*: VIII Міжнар. наук.-практична конф., 18-19 квітня, 2024. Тернопіль: Вектор, 2024. С. 388–391.

**УДК 574.5 (574.63:579)**

## ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СТРУКТУРИ УГРУПОВАНЬ ЗООПЛАНКТОНУ У АНТРОПОГЕННО ЗМІНЕНОМУ ВОДНОМУ ОБ'ЄКТІ

**Рибка Т. С., Старосила Є. В., Воліков Ю. М.**

Інститут гідробіології НАН України
E-mail: tanyar07@ukr.net